

Spaudos konferencija

Lietuvos banko vertinimas dėl pensijų kaupimo sistemos

Lietuvos banko
valdybos narys
Simonas Krėpšta

Lietuvos pensijų sistema – kas ją sudaro?

Papildomas kaupimas

Papildomas savanoriškas kaupimas privačiuose
III pakopos pensijų fonduose

Šiuo metu dalyvauja 95,6 tūkst. asmenų

Kaupimas pensijų fonduose

Kaupimas senatvės pensijai privačiuose
II pakopos pensijų fonduose (3 + 1,5 proc.)

*Šiuo metu dalyvauja 1,4 mln. asmenų
(aktyviai – 778 tūkst.)*

Valstybės pensija

„Sodros“ pensija. Dirbantys asmenys ir jų darbdaviai moka mokesčius „Sodrai“, o ši juos paskirsto dabartiniams senatvės pensijos amžiaus asmenims.

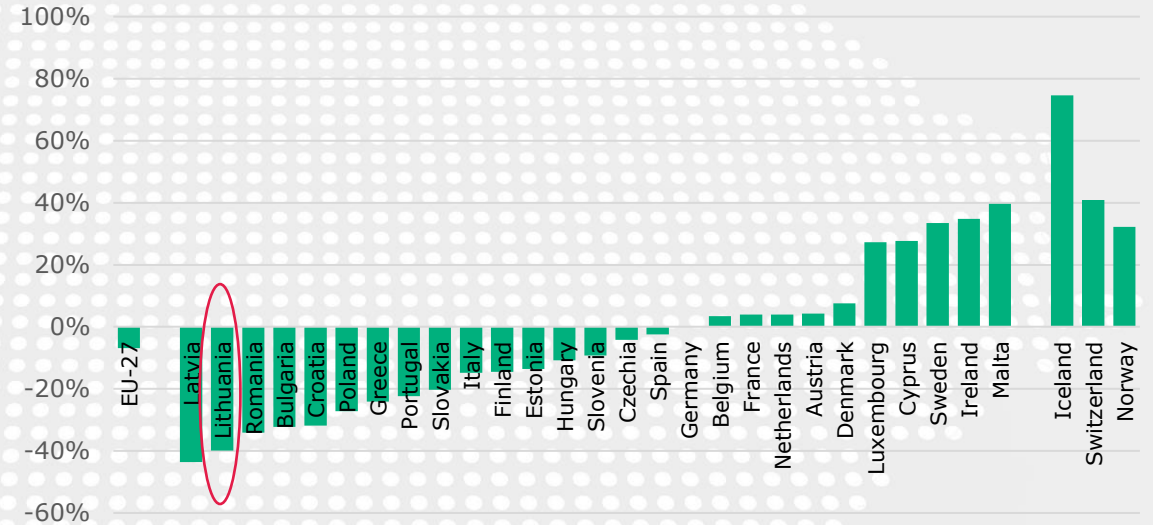
Šiuo metu darbo rinkoje dalyvauja 1,45 mln. asmenų.

Papildomas kaupimas pensijai – svarbus būsimų pensijų lygio veiksnys

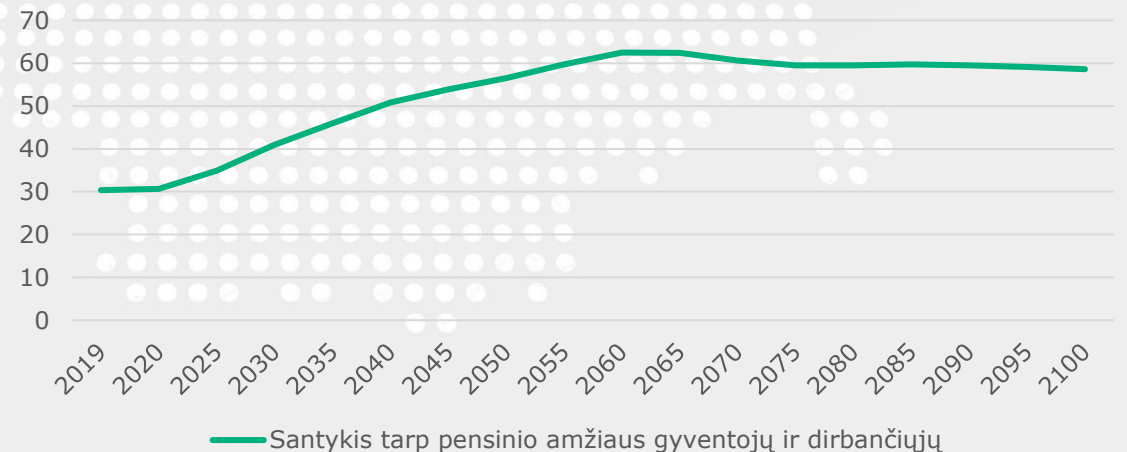

- **Demografinės prognozės nepalankios** – visuomenė ir toliau sensta, ateityje vienam dirbančiajam teks išlaikyti vis daugiau senatvės pensijos amžiaus asmenų
- Vyksta **diskusijos dėl pensinio amžiaus ilginimo**, kita galima alternatyva – mokesčių didinimas
- **Kaupimas pensijų fonduose suteikia diversifikavimo galimybę** („Sodros“ pensija priklauso nuo Lietuvos ekonomikos, papildomo kaupimo dalis – nuo pasaulio ekonomikos)
- **Pensijų lygis Lietuvoje vis dar reikšmingai atsilieka** nuo pažengusių šalių standartų

Prognozuojamas gyventojų skaičiaus pokytis 2019–2100 m.

Prognozuojamas senatvės pensijos amžiaus gyventojų augimas Lietuvoje

Šaltinis: Eurostatas.

Kaupimas pensijų fonduose (II pakopa)

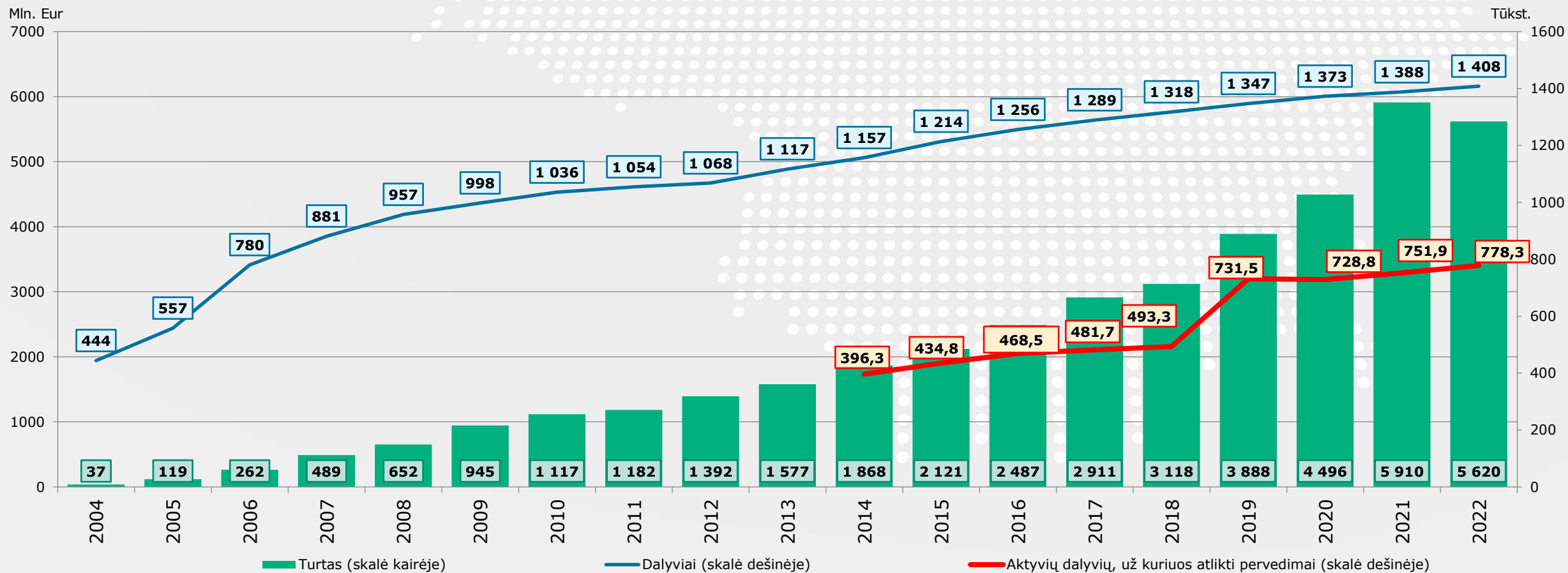
6 pensijų
kaupimo
bendrovės

48 fondai
(42 gyvenimo
ciklo, 6 turto
išsaugojimo
pensijų fondai)

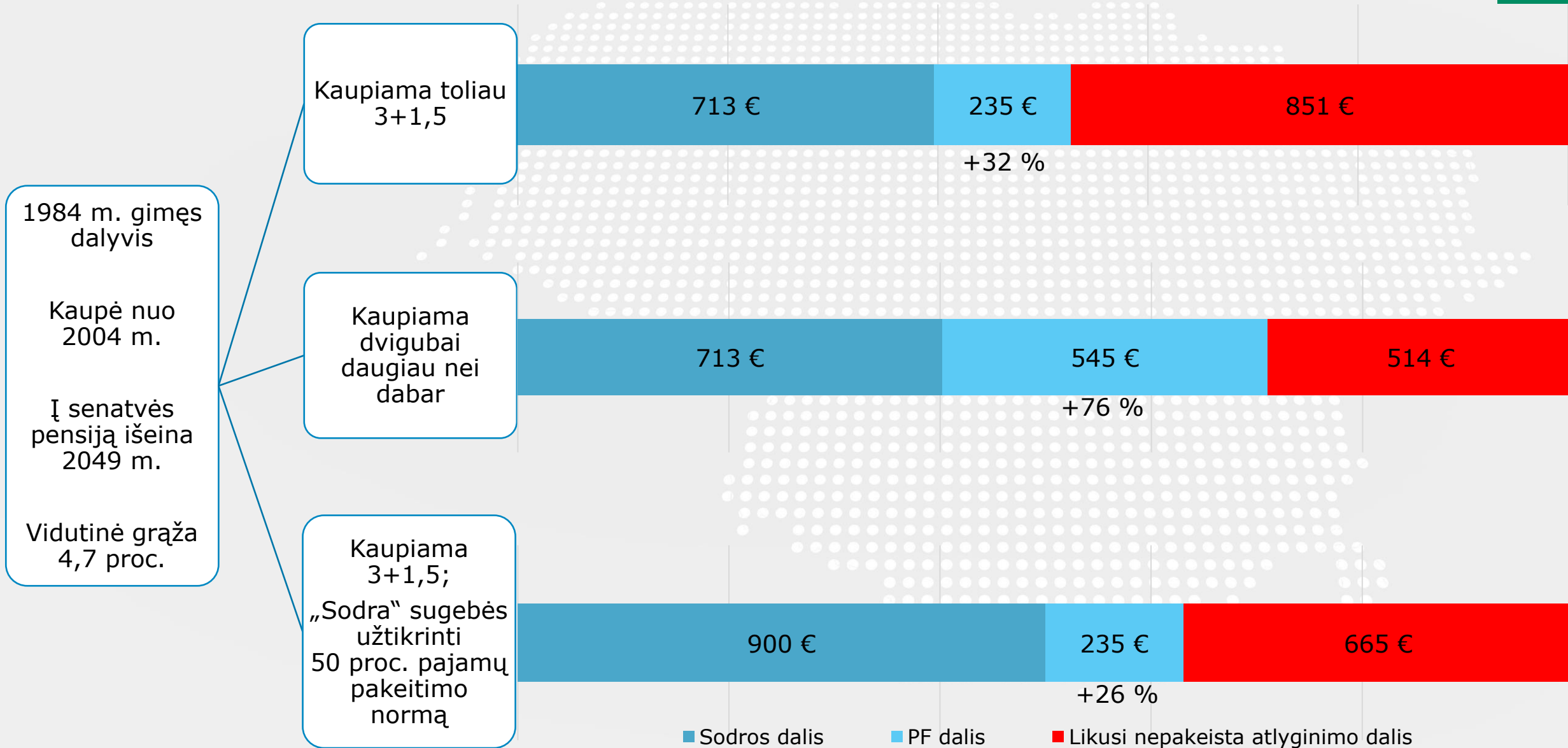
1,4 mln.
dalyvių –
800 tūkst.
aktyvių

5,6
mlrd. Eur
turtas

Grąža
4,7 proc. (nuo 2004 m.)
7,2 proc. (nuo 2019 m.)

Papildomas kaupimas – galimybė turėti trečdaliu didesnę senatvės pensiją

1984 m. gimęs dalyvis
Kaupė nuo 2004 m.
Į senatvės pensiją išeina 2049 m.
Vidutinė grąža 4,7 proc.

Kaupiama toliau 3+1,5

Kaupiama dvigubai daugiau nei dabar

Kaupiama 3+1,5; „Sodra“ sugebės užtikrinti 50 proc. pajamų pakeitimo normą

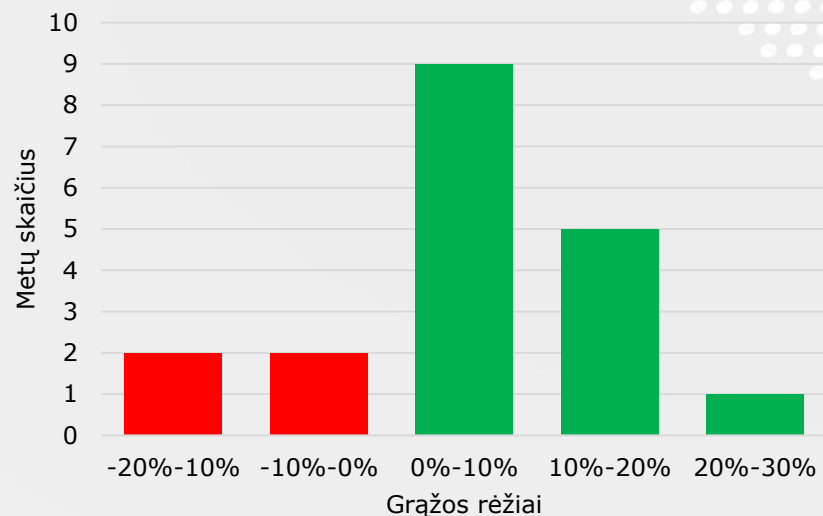
Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai, atlikti „Sodros“ skaičiuokle pagal vidutinį darbo užmokestį, perskaičiuoti į dabartines vertes. Pastaba: PF – pensijų fondai.

ILGALAIKIS kaupimas yra maratonas, o ne sprintas

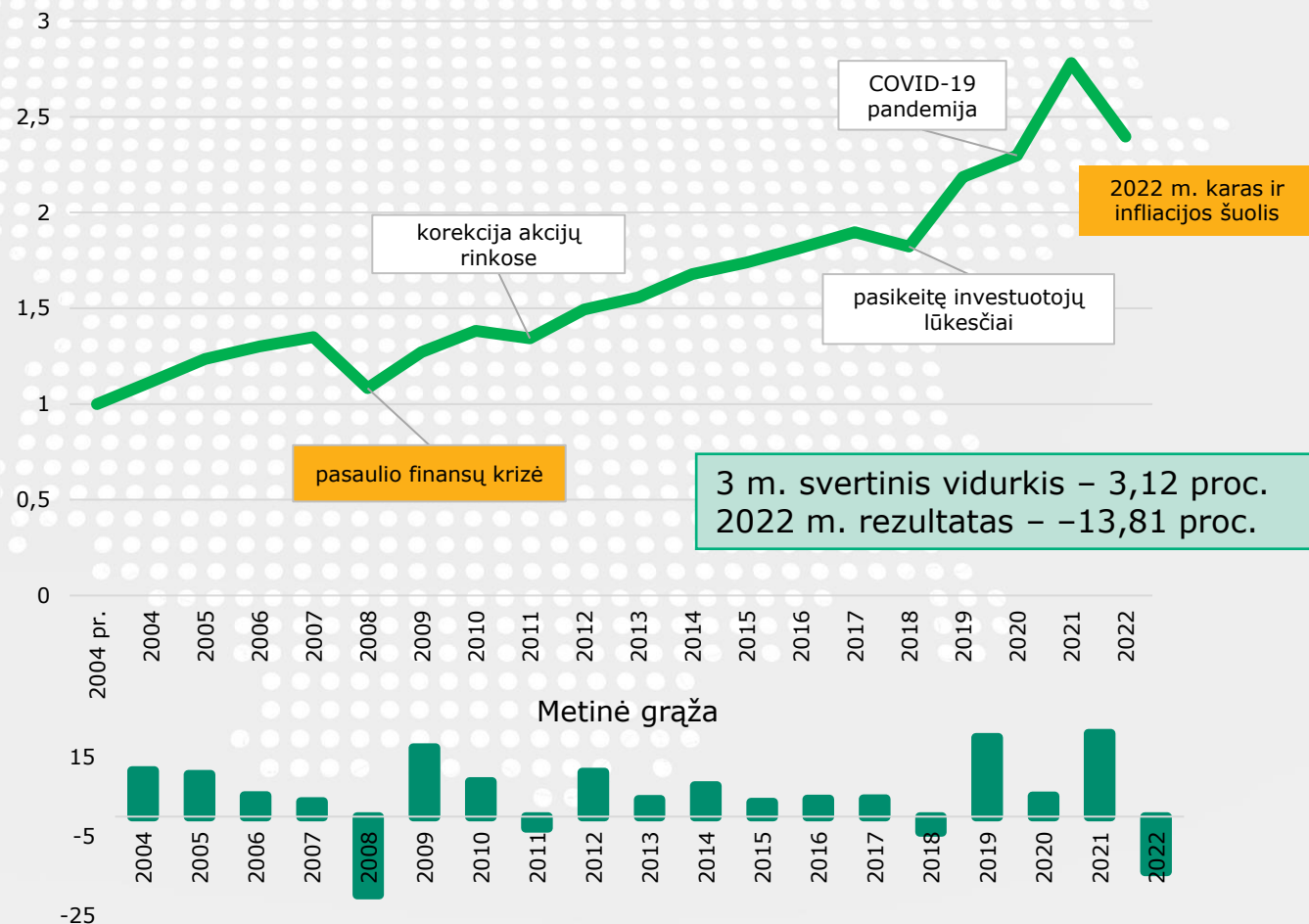
2022 m. buvo išskirtiniai pasaulio finansų rinkose, tokia situacija per pastarąjį šimtmetį buvo užfiksuota tik tris kartus, nuo 1926 m. obligacijos ir akcijos vienu metu fiksavo neigiamas gražas 1931 ir 1969 m.

Metinių rezultatų histograma

15 iš 19 metų pensijų fondai generavo teigiamas gražas
4 iš 19 metų – neigiamas

Pensijų fondų vertės kitimas

Užsienio šalių praktika: Skandinavija

Pajamų pakeitimo norma Skandinavijos šalyse yra apie **70 proc.**, tačiau

Danijoje, Suomijoje, Islandijoje, Švedijoje, Latvijoje ir kitose šalyse dalyvavimas pensijų kaupime yra **PRIVALOMAS**

Įmokos į pensijų sistemą traktuojamos kaip **privalomi mokesčiai**

Privalomos įmokos kaupimui siekia apie 10 proc. pajamų

Švedijos pensijų sistema

I pakopa

Privaloma

Einamieji mokėjimai (PAYG), 16 proc.

Kaupiamoji dalis, 2,5 proc.

Papildomi socialiniai priedai iš biudžeto

II pakopa

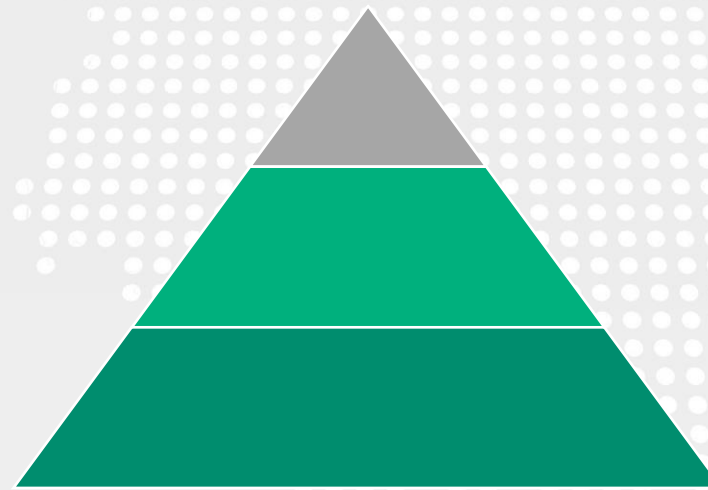
Pusiau privaloma

Darbdavio įmokos, 4,5–30 proc.

III pakopa

Savanoriška

Individualus kaupimas

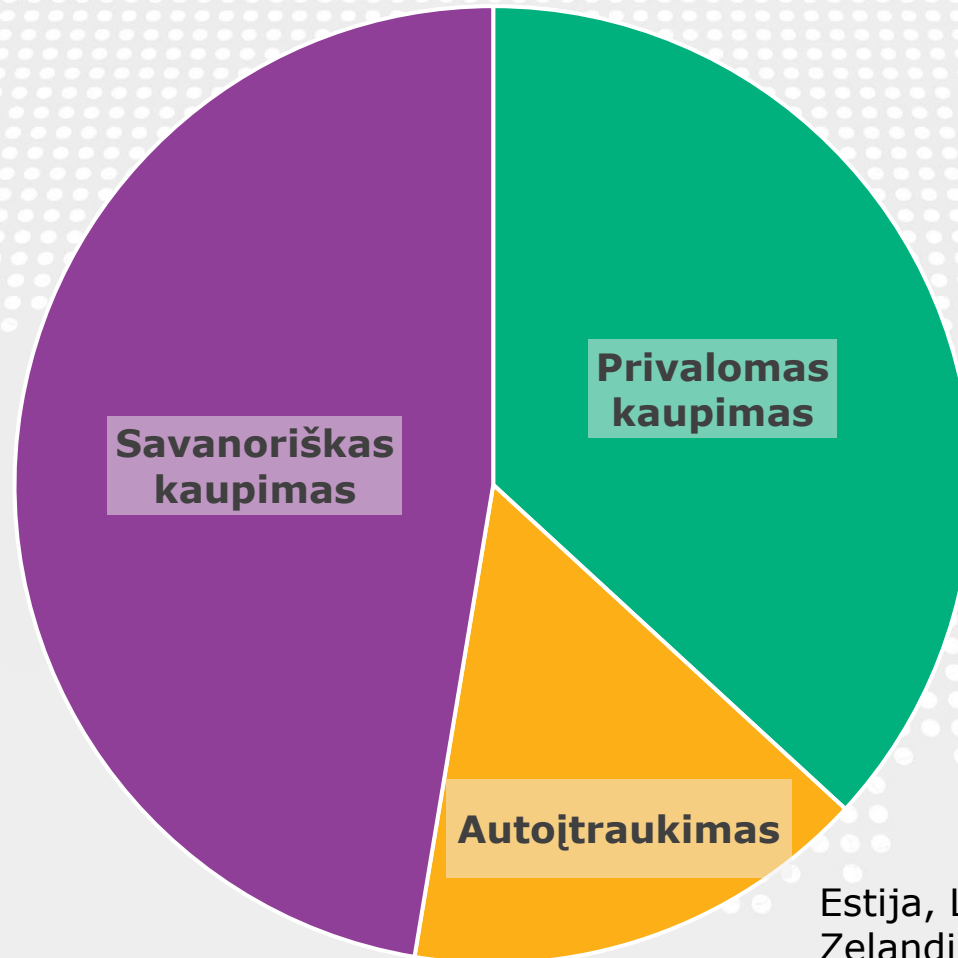
Užsienio šalių praktika: EBPO šalys

EBPO šalių pensijų kaupimas

Iš 38 EBPO šalių:

- ✓ 14/38 (37 %) privalomas kaupimas
- ✓ 6/38 (16 %) savanoriškas kaupimas su autoįtraukimu

Austrija,
Belgija,
Čekija,
Prancūzija,
Vokietija,
Vengrija,
Airija,
Italija ir kt.

Danija,
Suomija,
Latvija,
Nyderlandai,
Norvegija,
Švedija,
Šveicarija

Autoįtraukimas

Estija, Lietuva, Naujoji
Zelandija, Lenkija, Turkija,
Jungtinė Karalystė

Fondų atskaitymai Lietuvoje ir užsienio šalyse

Lietuvoje, palyginti su užsienio šalimis, pensijų kaupimo bendrovių taikomi mokesčiai yra vieni mažiausių

Šalis	Atskaitymai iš pensijų fondų turto	Kiti atskaitymai
Lietuva	0,5 ir 0,2 (TIPF) proc.	0,05 proc. keitimo PF mokestis
Kroatija, Slovakija, Latvija, Bulgarija, Čekija, Vengrija, Rumunija, Estija	Nuo 0,3 iki 1,2 proc.	PF keitimo mokestis (0,8–5 proc.) Dalyvio mokestis (0,5 proc. arba 10 Eur) Sėkmės mokestis (0,85–10 proc.) Išpirkimo mokestis (0,1 proc.)
Lenkija, Jungtinė Karalystė, Ispanija, Italija	Nuo 0,54 proc. iki neribojamo	Sėkmės mokestis (nuo 0,06 proc. iki neribojamo) Depozitoriumo mokestis (0,2 proc.)

2019 m. reformos sprendimai pasiteisino, reikia tolesnės pažangos

Reformos tikslai

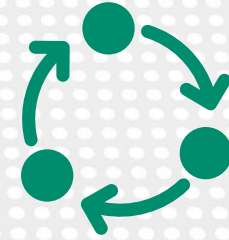
Nepriešinti sistemų

Paskatinti deramo lygio kaupimą

Atskaitymų mažinimas

Įteisinti gyvenimo ciklo fondus

Pakeitimai išmokų sistemoje

2+2+2

3+1,5

491 tūkst. aktyvių PF dalyvių

784 tūkst. aktyvių PF dalyvių

1 %

0,5–0,4 %

70 %

99,1 %

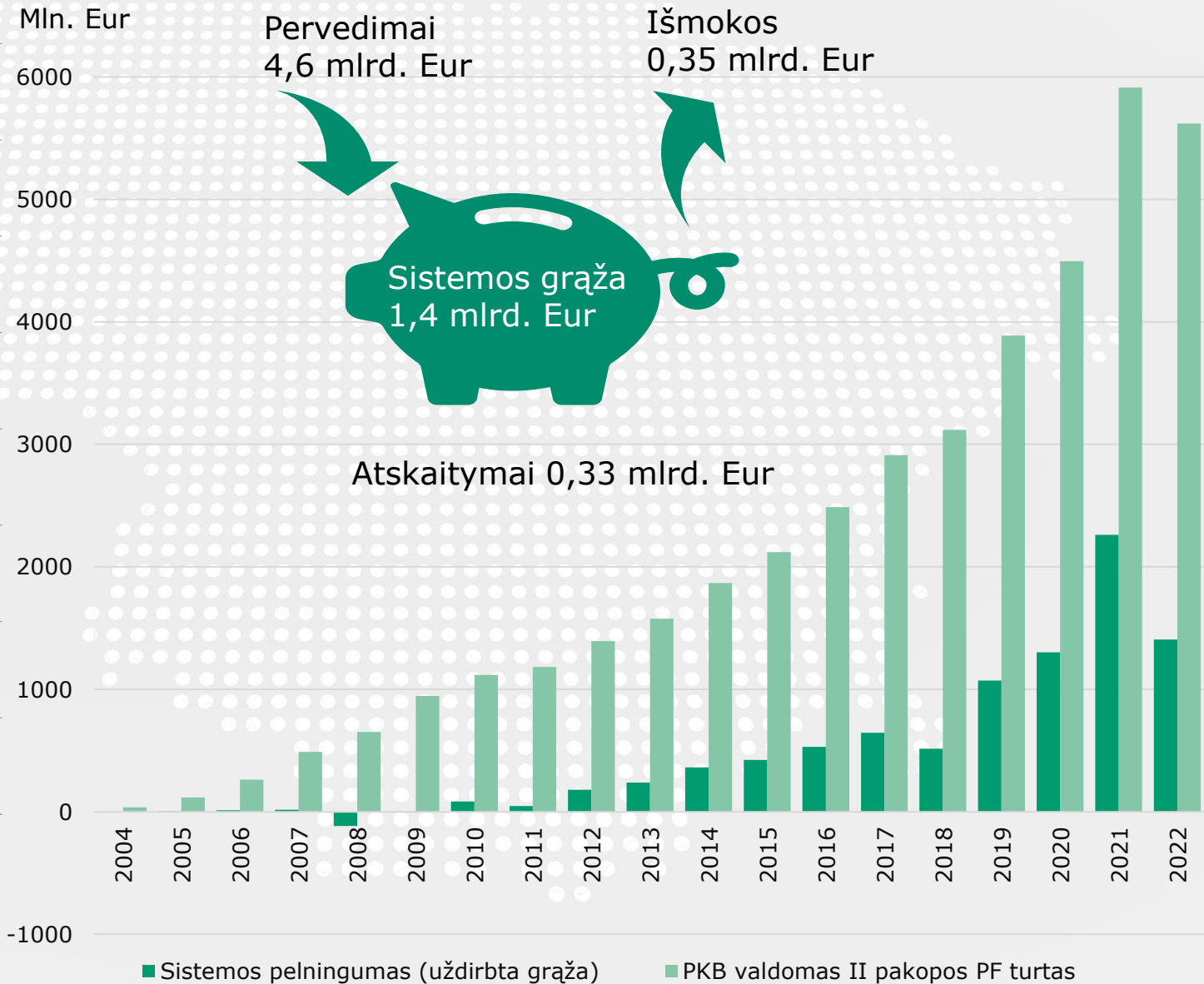
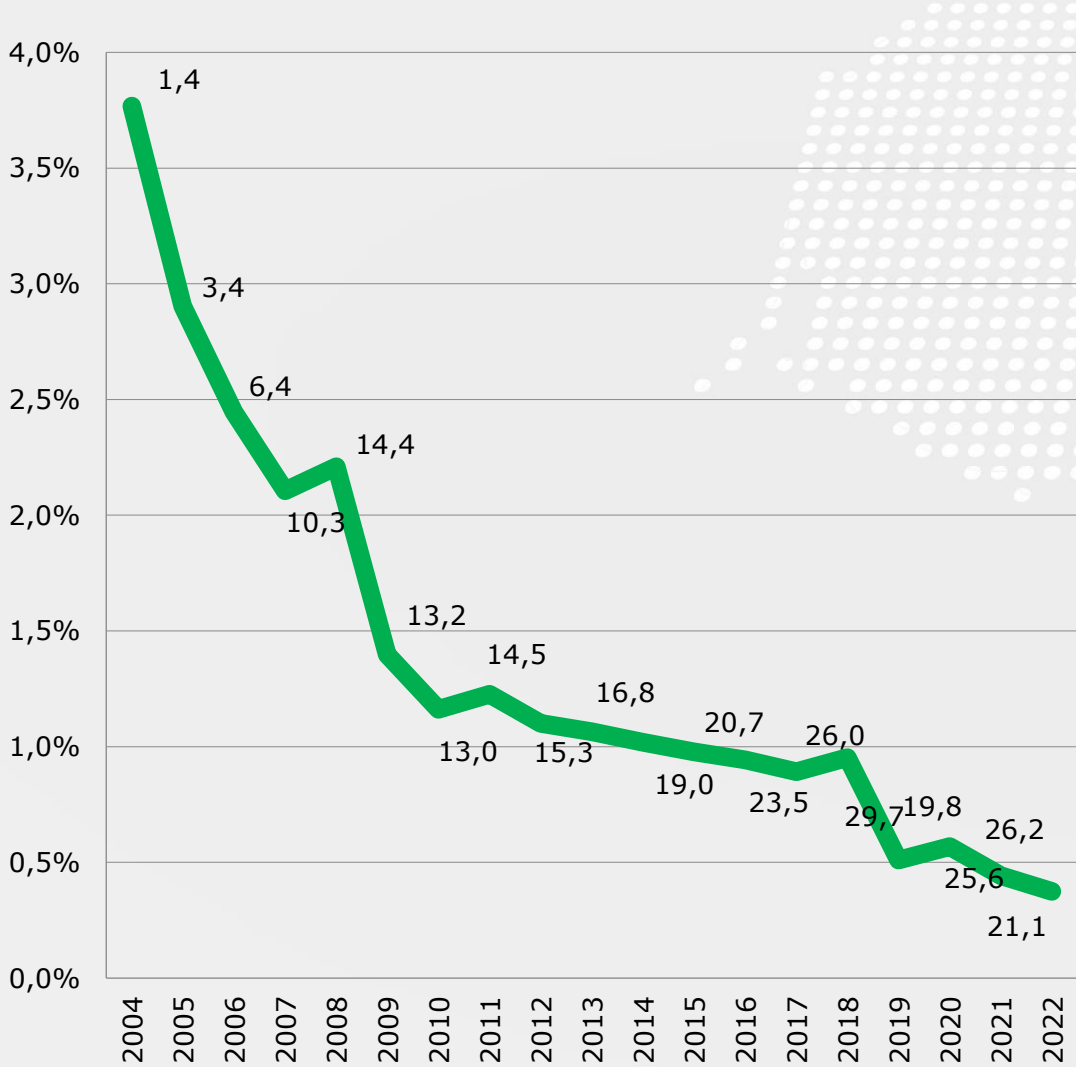
„Sodra“ anuitetų mokėtojas

Periodinės išmokos

Indeksavimas

Pasiekimas

Istorinis sistemos pelningumas

— PF atskaitymų ir valdomo turto santykis (proc.). Šalia - atskaitymai (mln. Eur)

■ Sistemos pelningumas (uždirbta grąža) ■ PKB valdomas II pakopos PF turtas

Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastaba: 2022 m. atskaitymai – 2022 m. rugsėjo 30 d. duomenimis. Sistemos grąža paskaičiuota remiantis išankstiniais duomenimis – 2022 m. gruodžio 31 d.

Sistema veikia, bet yra tobulintinų sričių

2004 m.
(Sistemos veikimo pradžia)

Įstatymų ir poįstatyminių
teisės aktų pakeitimai, įmokų
dydžių pakeitimai

2019 m.
(Sistemos reforma – gyvenimo
ciklo fondai)

2023 m.

Probleminės sritys

Komunikacija

Automatinio įtraukimo
lankstumas

Pensijų išmokų tobulinimas

Atskaitymų mažinimas

Pensijų kaupimo bendrovių
vykdoma investicinė veikla

Tobulinimo kryptis

Aiškesnė ir aktyvesnė komunikacija su kaupiančiaisiais ir visuomene
visais kaupimo etapais (įtraukimo metu ir iki sutarties įsigaliojimo,
artėjant senatvės pensijai, vykstant svyravimams), sklandančių mitų paneigimas

Pakartotinių įtraukimų skaičiaus mažinimas, atsisakymo galimybių didinimas

Išmokų rūšių ir ribų peržiūra, anuiteto mechanizmo peržiūra

Leistinių atskaitymų iš pensijų fondų turto mažinimas

Atsakomybės ir lankstumo padidinimas:
didesnis investavimo objektų spektras, didesni limitai

Tvariam pensijų kaupimo sistemos veikimui būtinas politinis susitarimas ir visuomenės pasitikėjimas

Neapgalvotų pokyčių rizikos

- Galimybės lanksčiai atsiimti sukauptas lėšas sudarymas
- Dažnų kaupimo stabdymo galimybių sudarymas
- Visiškas kaupimo sustabdymas
- Pensijų kaupimo sistemos atsisakymas, nepasiūlant alternatyvos

**Reiškia iki 30 proc.
MAŽESNES
pajamas senatvėje**

Siūlomi pokyčių įgyvendinimo principai

- Reforma įvykdyta tik prieš ketverius metus (2019 m.)
- Duomenys rodo, kad sistema veikia
- Galimi patobulinimai atsižvelgiant į dabartinius iššūkius
- Strateginius pokyčius būtina daryti tik turint išsamų poveikio vertinimą ir adekvačias alternatyvas

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

**Dėkoju už
dėmesį**

